

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

Juh- és kecskehúspiaci folyamatok az EU-ban és a világban

Meglehetősen összetett képet kapunk, ha hazai, európai uniós és még szélesebb körben vizsgáljuk a juh- és kecskehús-világpiaci folyamatait. A világ juh- és kecskehústermelése, ezzel együtt a juh- és kecskelétszám intenzíven emelkedik, ugyanakkor az EU állományának évek óta tartó létszámcsökkenése az elmúlt évben is folytatódott.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
29. évfolyam
2020/2

A szerkesztőbizottság tagjai: **Dr. Jávör András**, egyetemi tanár, a Juh Terméktanács elnöke, **Bátor Árpád**, a Juh Terméktanács elnökhelyettese, **Dr. Kukovics Sándor**, a Juh Terméktanács ügyvezető igazgatója, **† Dr. Békési Gyula**, a Juh Terméktanács nyugalmazott ügyvezető igazgatója
Szerkesztette: **Avar László**

Juh- és kecskehúspiaci folyamatok az EU-ban és a világban

Meglehetősen összetett képet kapunk, ha hazai, európai uniós és még szélesebb körben vizsgáljuk a juh- és kecskehús-világpiaci folyamatait. A világ juh- és kecskehústermelése, ezzel együtt a juh- és kecskelétszám intenzíven emelkedik, ugyanakkor az EU állományának évek óta tartó létszámcsökkenése az elmúlt évben is folytatódott. A hazai állomány nagysága ugyancsak intenzíven csökkent tavaly. Utóbbi két esetben azért is érdekes ez a folyamat, mert az utóbbi hetekben szinte ugrásszerűen nőtt a kereslet a világpiacon, azonkívül az EU juh- és kecskehúspiacaira egyre kevesebb áru érkezik harmadik országokból, míg az EU juh- és kecskehúskivitele folyamatosan emelkedett az utóbbi években. Elemzésünkben alapvetően az EU folyamatait foglaljuk össze, és igyekszünk azok világpiaci hátterét is megvizsgálni. Az ágazat hazai változásait következő dolgozatunkban mutatjuk be részletesen.

Az EU juhhús- és kecskehústermelése

Az EU juh- és kecskeállománya az utóbbi években lassan ugyan, de folyamatosan csökken. A 2019-es adatok ugyan még nem elérhetők, de a tagállamok ágazati jelentései szerint döntő részükben csökken vagy stagnál az állomány nagysága. A csökkenést az Egyesült Királyságban és Romániában bekövetkezett minimális létszámbővülés nem tudta kiegyenlíteni. Az EU juhállománya csaknem 400 ezer egyeddel csökkent 2017 és 2018 között. Utóbbi évben 84,050 millió egyed tartottak nyilván, amiben már 60 milliót sem tesz ki a termelő anyajuhok száma. A kecskeállomány is csaknem 400 ezerrel csökkent a két év során, és a teljes létszám 2008 óta először újból 12 millió alá esett. A teljes nyilvántartott létszám 11,849 millió, amiben a termelő anyajuhok száma alig 10 millió egyedre zsugorodott.

A 2015–2016 években működtetett EU Reflection Group on Sheep (a juh- és kecskeágazatot elemző EU-munkacsoport) elemzésének egyik legfontosabb eredménye a termelési és a piaci folyamatok nyomon követését lehetővé tevő összefoglaló (dashboard), amit a DG AGRI hetente publikál a tagállamoktól kapott adatok alapján.

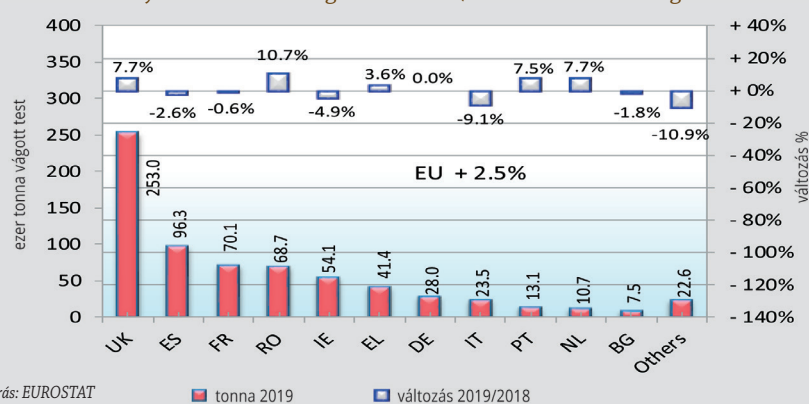
A 2020. január 16-ai adatok szerint az EU juhhústermelése 2018. októberé és 2019. októberé között közösségi szinten átlagosan mintegy 2,5 százalékkal nőtt (1. ábra). Ez a növekedés azonban néhány tagállam év végi és első félévi többletvágásának eredménye (sorrendben: Románia, Egyesült Királyság, Hollandia, Portugália, és Görögország). Ezt a pozitív szaldót a más tagállamokban (sorrendben: egyéb tagállamok összesen, Olaszország, Írország, Spanyolország, Bulgária és Franciaország) bekövetkezett jelentős csökkenés nem tudta érdemben befolyásolni.

Ez folyamatában akkor válik követhető, ha az országok termelési arányát is a fenti adatok mellé tesszük. A végleges 2019-es számok még nem állnak rendelkezésre, de a 2018-as adatok megfelelőek ahhoz, hogy a fentiekkel összevetve fogalmat alkossunk az egyes tagállamok részesedéséről.

Az EU legnagyobb juhtartója lévén az Egyesült Királyság volt a legerősebb hatással a közösség termelésére. Az itt vágóhídra került juhok (14,408 millió egyed) tették ki az EU összes vágásának 28 százalékát. A második helyen Spanyolország volt 10,106 millió egyeddel, ez 19 százalékot jelent. Románia – az előző évek állománynövekedése következtében – a harmadik helyre került 6,848 millió egyeddel és 13 százalékos aránnyal. Görögország a negyedik helyre „szorult” 4,437 millió egyed és 9 százalékos arányával. Franciaország foglalta el az ötödik helyet: 4,219 millió egyed, 8 százalékos értékével. E tagállamokat követte Írország (6%), Olaszország (5%), Németország (3%), Portugália (1%), az összes többi tagállam pedig mindössze 6 százalékkal részesedett az EU juhhústermeléséből 2018-ban.

A vizsgált időszakban a kecskehús termelésében is érdemben nőtt, alapvetően szintén

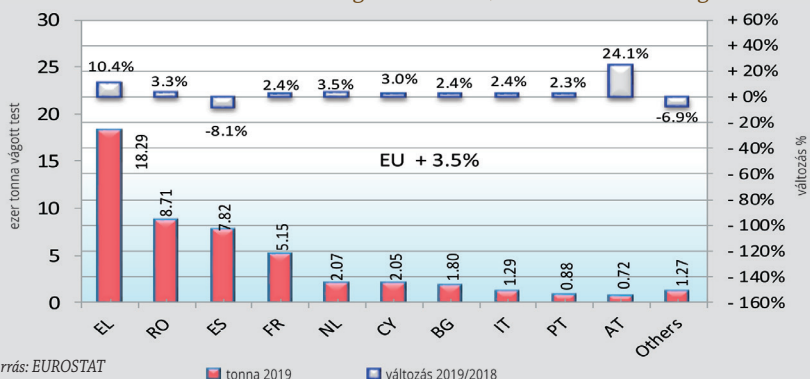
1. ábra: Az EU juhhús termelése tagállamonként (2019/2018 – októberig kalkulálva)

Forrás: EUROSTAT

■ tonna 2019 ■ változás 2019/2018

2. ábra: Az EU kecskehús termelése tagállamonként (2019/2018 – októberig kalkulálva)

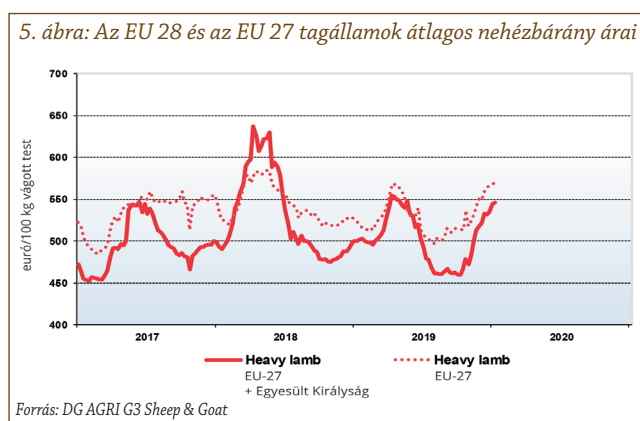
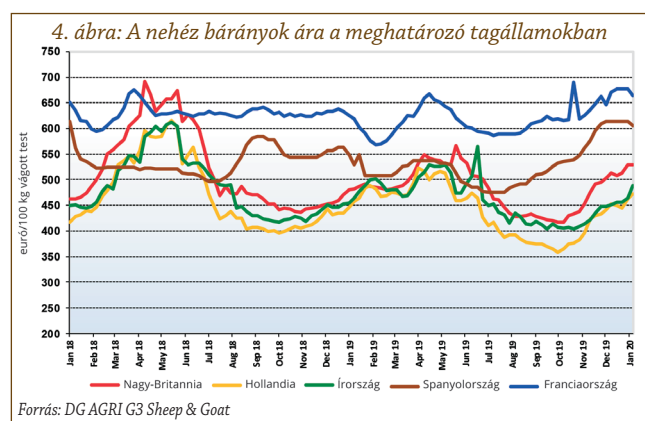
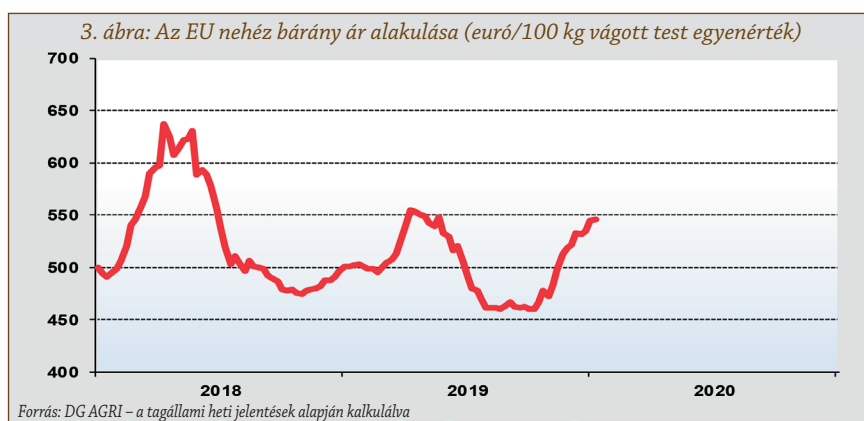

Forrás: EUROSTAT

■ tonna 2019 ■ változás 2019/2018

az év végi és az év első felében bekövetkezett többletvágások – állománykivágások – miatt. Érdekes módon Spanyolország mellett az ábrán nem kiemelt tagállamok esetében következett be termelésesökkenés, míg a kecskehústermelés szempontjából fontos tagállamokban néhány százalékos növekedés következett be (2. ábra). E két folyamat különbségének eredményeként az adott időszakban az EU kecskehústermelése átlagosan 3,5 százalékkal emelkedett.

A kecskehústermelés 2019-es adatai sem voltak még elérhetők 2020. január közepén,

ezért ebben az esetben is a 2018-as adatok adnak képet az egyes tagállamok részesedéséről. A kecskehústermelésben természetesen elvitathatatlan a legnagyobb kecsketartó, Görögország vezető szerepe (1,960 millió egyed, 33%). E termék előállításában is Spanyolország foglalta el a rangsorban második helyet (1,371 millió egyed, 23%), és Románia ebben az esetben is a harmadik volt a rangsorban (0,951 millió egyed, 16%), Franciaország pedig a negyediket (0,691 millió egyed, 12%). A többi jelentős kecsketartó ország követte őket: Portugália, Hollandia és Bulgária 3–3 százalékkal, Olaszország 2 százalékkal. A többi tagállam összesített részesedése a kecskehústermelésben mindösszesen 5 százalékot tett ki 2018-ban.

A juh- és kecskehús árának alakulása az EU-ban

Az egy termelő anyaaállatra vetített hasznosítható szaporulat nagysága mellett az értékesíthető termék (jelen esetben a hús, ami az élő állatok vágott-test-egyenértékben kifejezett tömegét jelenti) ára határozza meg a gazdaságosságot.

Az előző évhez, azaz 2018-hoz képest, amikor a nehézbárányok (13 kg vágott testsúly felett) ára az év jelentős részében lényegesen meghaladta a könnyűbárányok (13 kg

és ez alatti vágott testsúly) árszínvonalát, 2019 második felére visszaállt a „szokásosnak” nevezhető, az előző években tapasztalt árkülönbség a két súlykategória között.

A nehézbárányok ára az év első negyedében volt magas (3. ábra), amit jelentős árzuhanás és alacsony színvonal követett a nyári hónapokban, ami fokozatosan emelkedett az őszi hónapokban, egészen az év végig.

Az egyes tagállamok átlagos nehézbárányárjai között jelentős különbség figyelhető meg, és 2019 és 2020 második hetének árai nagymértékű változásokat is mutatnak: a legmagasabb francia árat a horvát ár jócskán felülmúlja – utóbbi esetben ez több mint 80 százalékos ugrást jelent. A többi ország árai általában az előző év áraihoz hasonlóak, és az országok sorrendje is szinte „a megszokott” volt. A sok éves szakmai küzdelem eredményeként már Magyarország heti nehézbárányárjai is felerültek az összehasonlító grafikonra, ami azt mutatja, hogy 2019-ben a magyar ár a hatodik, míg a 2020-as ár már a negyedik legmagasabb volt. Meg kell jegyeznünk, hogy Magyarország esetében alapvetően élőállat-kiszállításról beszélünk, aminek következtében a vágott-test-egyenértékben meghatározott árat egy átszámítási kulccsal állapítják meg.

A meghatározó országok átlagárainak

utóbbi időszakban tapasztalt eltéréseit jól nyomon lehet követni a 4. ábrán. Ebből egyértelmű, hogy a francia árai a legmagasabbak, ez alól csak a brit árai áprilisi és májusi csúcsai számítanak kivételnek.

A nehézbárány EU szintű átlagárának változása akkor értékelhető igazán – a fent bemutatott termelési adatok tükrében – ha az Egyesült Királyság árainak átlagára gyakorolt hatását is figyelembe vesszük (5. ábra). Egyes kivételes időpontokat kivéve az Egyesült Királyság átlagára esetenként 30–50 €/100 kg vte-vel (vte – vágott-test-egyenérték) is rontja az EU átlagos nehézbárányárát. Ez pedig, a mennyiségét is figyelembe véve, kedvezőtlen hatással volt és van az EU többi tagállamának termelőire.

A könnyűbárányok ára tavaly „visszaszerzte” vezető szerepét: 2019 végére és 2020 elejére a „szokásos” mértékben (30–60 €/100 kg vte) meghaladta a nehézbárányok árát (6. ábra).

Ez azt jelentette, hogy 2020 második hetében a nehézbárányok EU-s átlagára 545,8 €/100 kg vte volt, ami érdekes növekvő trendet jelent: az előző heti árszínvonalat 0,2 százalékkal, az előző havat 2,4 százalékkal, az előző évit 9,1 százalékkal haladta meg.

Ezzel szemben a könnyűbárányok átlagára az EU-ban 2020 második hetében 614,6

€/100 kg vte volt, ami az előző heti (-1,3%) és az előző havi (-2,5%) árhoz képest érzékelhető csökkenést jelentett – jöllehet, az előző évi értékhez képest 12,1 százalékos emelkedést.

A meghatározó könnyűbárány-előállító tagállamok 2020. második heti árai közötti eltéréseket a 7. ábrán mutatjuk be. Ezekből az adatokból jól látható, hogy a magyarországi ár alig maradt el a legmagasabb horvátországi ártól. Az is megfigyelhető, hogy a könnyűbárány átlagárában vezető Spanyolország árait ekkor még a portugál ár is meghaladta, és az olasz árral egyezett meg.

vírusfertőzés (afrikai sertéspestis, baromfi-influenza, koronavírus) Kínában bekövetkezett húshiány miatt. Ezek árakra gyakorolt hatása a következő hetekben válik elérhetővé pontos adatok formájában.

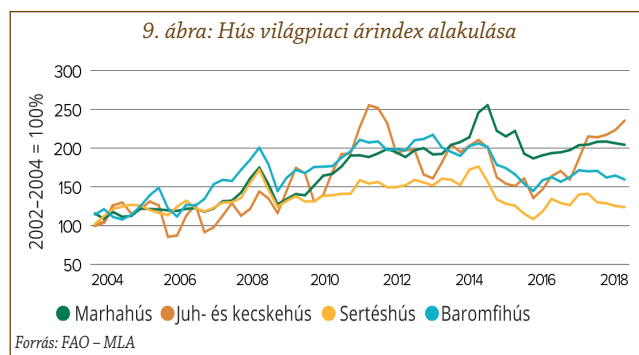
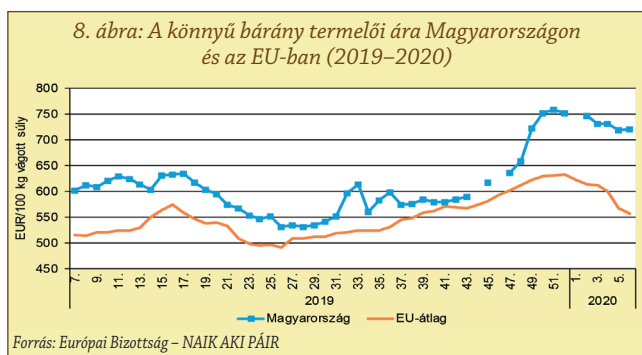
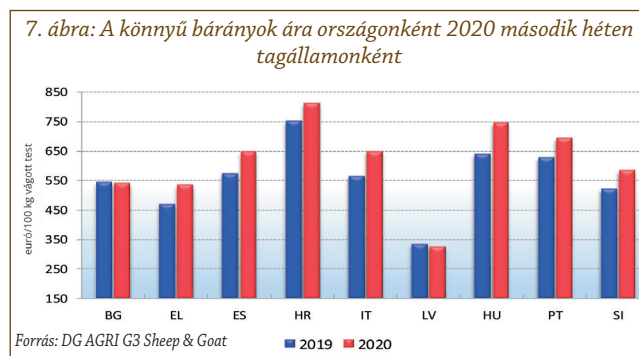
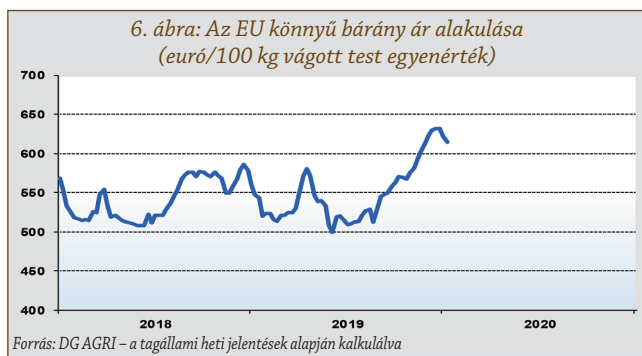
De már most egyértelműen meg lehet állapítani, hogy a különböző húsféleségek ára intenzíven emelkedik, és hogy ez a kínai és más kelet-ázsiai, valamint az afrikai igények növekedése miatt következett be.

Egy 2020. januárjában megjelent ausztrál elemzés ugyan csak 2018-ig követi nyomon az egyes húsféleségek átlagárának változásait (9.

zetése volt, de az export mértéke mára – az import egyidejű csökkenésével – jelentős fogyasztási alapanyagot is kivon az EU piacáról.

Az élőjuh-kivitel növekedése 2014 és 2016 között intenzív volt, de 2017-ben mintegy 300 ezer egyeddel kisebb lett (1,427 millió felnőtt állat és 0,95 millió bárány), és 2018-ban, ha minimálisan is, de tovább csökkent (1,490 millió felnőtt állat és 0,882 millió bárány).

2019 egészéről még nem állnak rendelkezésre adatok, de a január eleje és november közepe közötti adatok már lehetővé teszik az

A magyarországi juhtartók számára a könnyűbárány átlagára az EU-átlagát lényegesen (30–50 €/100 kg vte) meghaladta az elmúlt évben, és ez a különbség 2020 elején is stabilnak tűnik (8. ábra). A nehéz bárányok és a könnyű bárányok ára esetében a magyarországi adatok egyaránt kedvezőnek tekinthetők, jöllehet ezek inkább viszonyszámok, elvégre alig haladják meg a 10 évvel ezelőtti, abszolút értékben számított árakat.

Világtárgyi húsarak

A juh- és kecskehús – alapvetően a juhhús – ára az EU-ba szállító harmadik országok esetében jellegzetes éven belüli hullámzást követ ugyan, de az ausztrál, az új-zélandi és az uruguayi árak egyaránt növekvő trendet követtek tavaly. Az utóbbi 1,5-2 hónapban intenzíven emelkedtek az árak, alapvetően a többszörös

árba). Eszerint 2002-2004 átlagához képest 2012-2014 között voltak a legmagasabbak az árindeks. Azt követően erős hullámzás következett a húsféleségek árában. Ezen belül a sertéshús ára erőteljesen, a baromfi-húsé valamivel kevésbé csökkent, viszont a kérődzők húsának ára emelkedett. Tavaly ez a trend megfordult, és a gabonafogyasztó állatok húsának ára intenzíven nőtt, meghatározó részben a kínai kereslet növekedésének hatására.

Az EU juhhúsexportja

Az EU az utóbbi években egyre növekvő mennyiségben exportál juh- és kecskehúst, illetve élő állatot, részben nem tag európai, részben észak-afrikai és közel-keleti országokba, illetve Hongkongon keresztül Kínába is. Az export célja eredetileg az alkalmi termelési csúcsokban keletkező hús- és vágóállattöbblet leve-

összehasonlítás. Ezek alapján 2018 első 10,5 hónapjának 1,357 millió felnőtt juhból és 0,847 millió bárányból álló exportjához képest 2019-ben szinte ugrásszerű növekedés volt: 1,747 millió felnőtt juh és 1,067 millió bárány hagyta el az EU-t észak-afrikai és közel-keleti országok irányába. 2019 egészének élőjuh-kivitele a 3 millió egyed is megközelítheti, sőt, minimálisan akár meg is haladhatja.

Ez annyit jelent, hogy egyik évről a másikra 23 százalékkal megugrott a kivitel. Ennek megoszlását a célszágok között az 1. táblázatban mutatjuk be. A polgárháború sújtotta Líbiába irányuló export 11 százalékkal visszaesett, de a piac bővülése szempontjából talán fontosabb Hongkongba irányuló export 10 százalékos csökkenése ennél nagyobb érvágást jelentett. Észak-Afrikába és a Közel-Keletre a meghatározó spanyol és román

1. táblázat: Juh és kecske (tonna vágott test egyenértékben)

Időszak: január – október

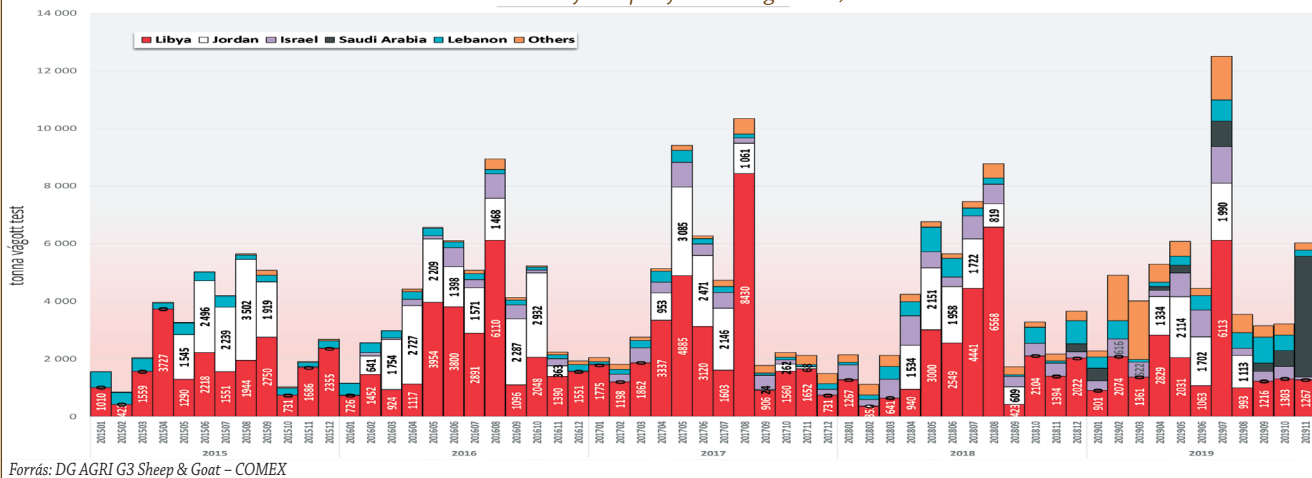
Célország	Jan-Nov 18	Jan-Nov 19	Változás %-a
Líbia	23 999	21 347	- 11%
Jordánia	11 377	11 700	+ 3%
Szaúd-Arábia	631	7 945	+++
Izrael	6 646	6 815	+ 3%
Hongkong	6 505	5 847	- 10%
Libanon	4 007	5 370	+ 34%
Irán	59	4 762	+++
Egyéb országok	23 988	30 997	+ 29%

2. táblázat: Juh és kecske (tonna vágott test egyenértékben)

Időszak: január – október

Célország	Jan-Nov 18	Jan-Nov 19	Változás %-a
Új-Zéland	142 675	113 223	- 21%
Ausztrália	15 441	12 960	- 16%
Izland	2 735	2 268	- 17%
Észak Macedónia	1 734	1 633	- 6%
Argentína	1 467	1 545	+ 5%
Chile	2 137	1 495	- 30%
Falkland szigetek	620	592	- 5%
Egyéb országok	1 624	744	- 54%

10. ábra: Az EU élőjuh exportja célországoként, havonta

áru mellett brit, ír, francia és portugál juh is eljut, azonban a hongkongi piacra szinte kizárólag brit és spanyol bárány kerül Európából.

Az EU élőállat-kivételének országokénti megoszlását jól nyomon lehet követni a 10. ábrán.

Ezzel együtt a Libanonba és más országokba, valamint Iránba és Szaúd-Arábiába kivitt árutöbbség hozta fel az exportot 23 százalékkal, mert az Izraelbe és Jordániába kivitt 3-3 százalékos többlet csak korlátozott növekedést jelentett volna.

Az exportot alapvetően az élőállat-kivétel határozza meg, jóllehet havonta változó mennyiségben – 15-40 százalék közötti arányban – fagyasztott húst is exportál az EU az utóbbi években. A friss hűtött hús kivitele általában 100-300 tonna között változott alakult egy-egy hónapban 2017 és 2019 között.

Az EU juhhúsimportja

Az EU juhhúsimportja hatalmasat változott az utóbbi 20 évben. Mint a 11. ábráról leolvasható, a kvóta döntő hányadát Új-Zéland számára határozták meg az 1980-as évek közepén, és ennek csak töredéke jutott Ausztráliának és a többi harmadik országnak. A kvóta kihasználtsága az utóbbi 10 évben rohamosan csökkent, ami meghatározó részben a célpiacok változásának következménye. Ez a változás 2014-ben kezdődött, és 2017-2018-ban, majd 2019-ben egyre gyorsult – igaz, utóbbi év egészének adatai még nem állnak rendelkezésre.

A beérkező juhhús (és kecskehús) mennyisége 2016-ban még 213 ezer tonna volt, ami 2018-ban 182 ezer tonnára esett vissza, 2019-ben pedig további erős csökkenésére lehet számítani. Január és november közepe

között csak 134 ezer tonna érkezett az EU-ba 2019-ben, míg 2018-ban 168 ezer tonna volt ez az adat (2. táblázat).

A 20 százalékos importcsökkenés alapvetően az új-zélandi beszállítás 21 százalékos és az ausztrál 16 százalékos visszaesésének következménye, és a kimaradó tétel Kínába jutott. Ezzel együtt meg kell jegyeznünk, hogy míg az EU-ba inkább drágábban értékesíthető prémium termékek, comb és a gerinc érkeznek, addig Kínába inkább olcsóbb vágott testrészeket szállítanak.

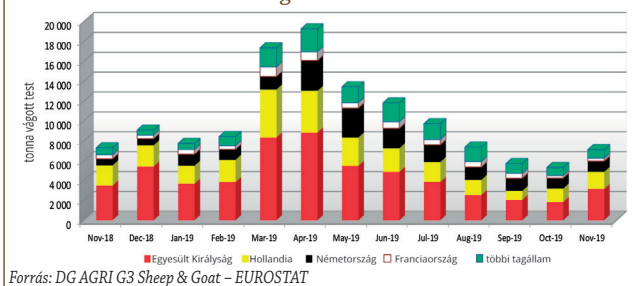
Ezzel együtt azt is meg kell állapítani, hogy Argentína kivételével minden beszállító kvótakihasználása jelentősen csökkent.

A két meghatározó beszállító közül Új-Zéland uniós exportja az európai tavaszi főszezonra koncentrálódik (húsvéti szezon,

11. ábra: Az EU juhhús import kvóta és importált mennyiségek

12. ábra: Az EU-ba érkező juhhús import megoszlása havonta és tagállamonként

azaz március és április), majd havonta fokozatosan csökken novemberig, ezt követően ismét növekszik. A meghatározó célország az Egyesült Királyság, ahova átlagosan – bár havi eltéréssel – az unióba irányuló export 40 százaléka jut. A második helyen Hollandia, a harmadikon Németország áll, a negyedik legnagyobb célpiac Franciaország (12. ábra).

Az ausztrál beszállítás ettől eltérő piaci politikát követ (13. ábra – X-4-7. ábra): a karácsonyi szezon számít a fő időszaknak, bár a húsvéti szezon többletkeresletét is igyekeznek kihasználni. Szintén az Egyesült Királyság a fő célország, az EU-ba irányuló export 45, esetenként 50 százalékánál is többet köt le a királyság. A második számú célország ebben az esetben is Hollandia, amelyet Németország és Franciaország követnek, majd a többi tagállam következik. Az egyes tagállamokba jutó juhhús aránya havonta eltérő.

További különbség is felfedezhető a két meghatározó beszállító ország által az EU-ba szállított termékében. Bár az utóbbi két évtizedben mindkét országban fokozatosan növekedett a vágott test átlagos tömege, de Új-Zélandról átlagosan 19,1, míg Ausztráliából átlagosan 23,3 kg-os vágott állatok, illetve belőlük készült darabolt áru kerül a piacokra.

Az EU-s importból kiesett juhhús alapvetően Kínába kerül. Ennek nemcsak az az oka, hogy ott a belső termelés fokozatosan növekedése mellett az importigény is emelkedik,

hanem hogy Új-Zéland már vám nélkül szállíthat oda juhhúst, és 2 éve Ausztrália beszállítását is fokozatosan csökkenő vám segíti.

Az EU juh- és kecskehús-önellátottsága

Az EU juh- és kecskehúsmérlege az import és az export kiegyenlítődése irányába tart (14. ábra). Ez annyit jelent, hogy az import csökkenése mellett növekvő export egyre több juhhúst von ki az EU belső piacáról, a juhhús egyre kevésbé elérhető a belső fogyasztók számára – és egyre hangosabb a „panasz”, hogy az EU lakosai kevés juh- és kecskehúst fogyasztanak.

Ennek a folyamatnak az a másik jelentős következménye, hogy az úgynevezett belső ellátottság mértéke érezhetően emelkedik (15. ábra). Az EU elemzése szerint 2018-ban a belső termelés és az aktuális belső fogyasztás is nőtt, aminek következtében csak 9 százalék volt a belpiac aktuális hiánya (91%-os önellátottság). Az elemzés 2019 egészére a nettó belső termelés kisebb emelkedésével számol (amit az állatkezelések fentebb bemutatott többlete is alátámaszt), ami a belső felhasználás csökkenésével mindössze 5 százalékra mérsékeli a piaci hiányt (95%-os önellátottság). Csakhogy az előrejelzés szerint 2020-ban a belső fogyasztás és a belső nettó termelés csökkenése várható, ami várhatóan 6 százalékra növeli a piaci hiányt (94%-os önellátottság).

Ennek a folyamatnak ellentmondani lát-

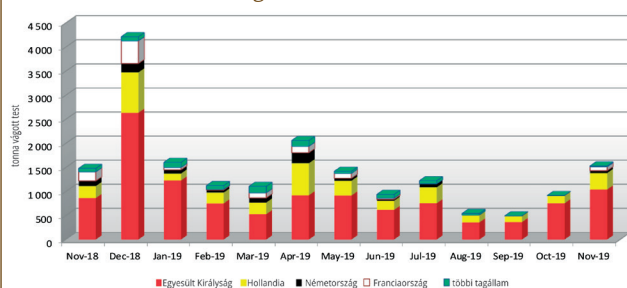
szik az EU 2018 és 2030 közötti időszakra vonatkozó előrejelzése (16. ábra), miszerint a következő évtizedben meglehetősen stabil lesz az EU juhhúshiánya, amit importból kell fedezni. Ez az előrejelzés nem egyezik a 2020. január közepén készült grafikonnak a fogyasztás és a termelés kiegyenlítődése felé mutató folyamatával.

Különböző országok juhhús-fogyasztása

A 2019. augusztusában megjelent *Meat and Livestock Australia* című kiadványában tették közzé a Fitch Solutions 2019-re vonatkozó becslését és 2023-ra vonatkozó előrejelzését. Eszerint az EU egy főre jutó átlagos hús eredetű fehérjefogyasztása (2019) 87,8 kg, a halak és a tenger gyümölcsei nélkül. A vágott-test-egyenértékben számított juhhús- (és kecskehús-) fogyasztás 1,9 kg/fő/év értéke nem változik érdemben 2019 és 2023 között, jóllehet az EU összes ilyen húsfogyasztása 1,05 millió tonnáról 1,02 millió tonnára csökken. (Összehasonlításként jelezzük, hogy az elemzés szerint az EU egyéb húsfogyasztása a következőképpen alakul 2019 és 2023 között: sertéshús: 21,27, illetve 20,91 millió tonna, baromfihús: 14,64, illetve 15,14 millió tonna, marhahús: 8,02, illetve 8,05 millió tonna.)

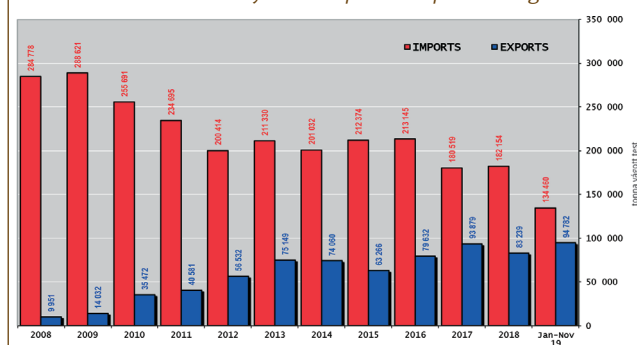
Az OECD-FAO Agricultural Outlookjának – Mezőgazdasági Előrejelzésének – 2019-re vonatkozó becslése szerint 2018 és 2023

13. ábra: Ausztráliából érkező juhhús import tagállamok közötti megoszlása havonta

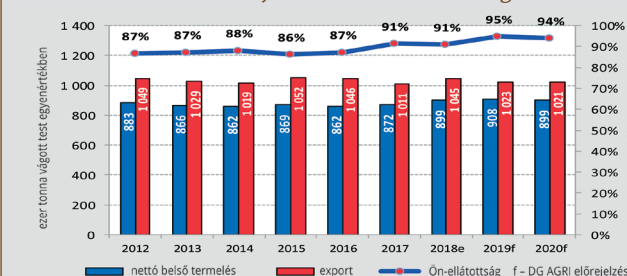

Forrás: DG AGRI G3 Sheep & Goat – EUROSTAT

14. ábra: Az EU juhhús import és export mérlege

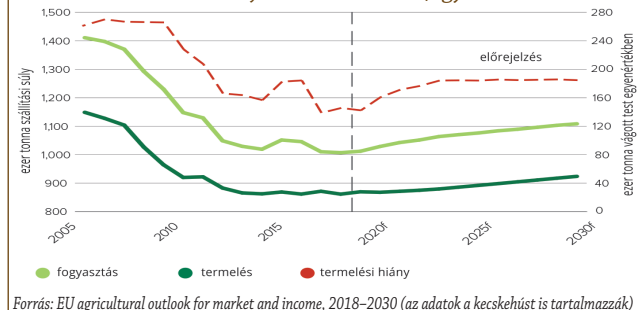

15. ábra: Az EU juhhús és kecskehús mérlege

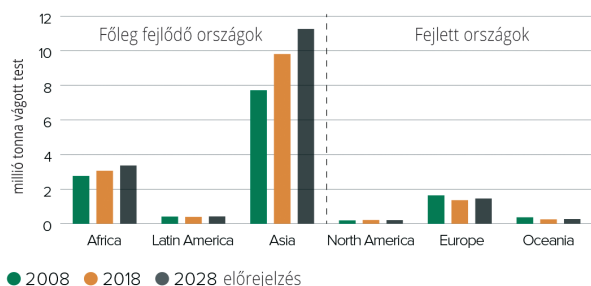
Forrás: DG AGRI Short-term outlook report

16. ábra: EU juhhús termelés és fogyasztás

Forrás: EU agricultural outlook for market and income, 2018–2030 (az adatok a kecskehúst is tartalmazzák)

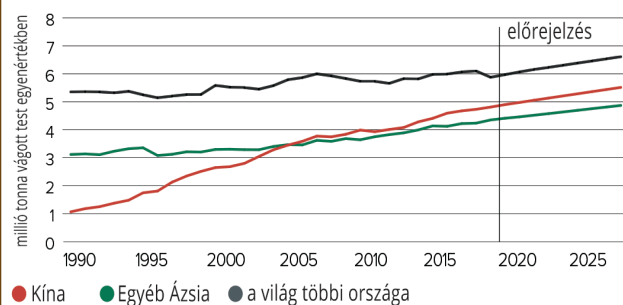
17. ábra: A világ juhhús fogyasztásának előrejelzése

Forrás: OECD – FAO 2019 Agricultural outlook

(A közel-keleti és az észak-afrikai országokat Afrika és Ázsia között osztották el)

18. ábra: A világ juhhús termelését Kína vezeti

Forrás: FAO-OECD 2019 Outlook

között a világ sertéshúsfogyasztása 118 millióról 124 millió tonnára, ezzel párhuzamosan a baromfihús-fogyasztás 125-ről 131 millió tonnára nő, és a marhahúsfogyasztás pedig 70 millióról 74 millió tonnára. A világ juhhús-fogyasztása ugyanebben az időszakban 15-ről 16 millió tonnára emelkedik.

Ugyanezen elemzés szerint a juhhús- és kecskehúsfogyasztás aránya meglehetősen változatos képet mutat az egyes országokban, hagyományainak és kulturális örökségüknek megfelelően, márpedig ennek a muszlim országokban van nagyobb hagyománya. A világ húsfogyasztásában a baromfihús (38%), a sertéshús (36%), a marhahús (21%), juh- és kecskehús (5%) a sorrend. Az EU-28 húsfogyasztásában sertéshús (33,6%), baromfihús (25%), marhahús (18,1%) és juh- és kecskehús (2,3%) a sorrend. Kína húsfogyasztásában messze a sertéshús aránya a legnagyobb (62%), a baromfihúsé (23%), a marhahúsé (9%) és a juh- és kecskehúsé (6%) lényegesen kisebb. Az USA húsfogyasztásában a baromfi (45,3%) és a marhahús (30,4%) a meghatározó, a sertéshús aránya ezeknél kisebb (23,8%), a juh- és kecskehús (0,4%) pedig minimális

hányadot képvisel. Ausztrália húsfogyasztása az előbbieknél sokkal kiegyenlítettebb: baromfi: 44,7, sertés: 25,1, marha: 23%, juh- és kecske: 7,2 százalék. Szaúd-Arábia húsfogyasztásában a baromfi szélsőségesen nagy szerepet játszik (77,5%), a marhahús 12,1, a juh- és kecskehús 9,1, valamint a sertéshús 1,3 százaléka mellett.

Az OECD és a FAO elemzése szerint a juhhús- és a kecskehúsfogyasztás a jövőben főleg a fejlődő országokban kap nagy szerepet, ezen belül is Ázsiában lesz meghatározó, bár az afrikai országok esetében is növekszik a fogyasztásuk (17. ábra). A fejlett országok közül Észak-Amerika fogyasztása alig változik, Óceánia fogyasztása inkább enyhén csökkenő trendet követ, míg az európai fogyasztásban 2018 után ismét emelkedésre számítanak az elemzők.

A világ juhhústermelése és -kereskedelme

Mint már jeleztük, a világ juhhústermelése fokozatosan nő, és a növekedést alapvetően Kína határozza meg (18. ábra). A jelenség mögött részben az ország saját termelésének intenzív növekedése áll, ugyanakkor a világ más

ide szállító országainak juhhústermelésére is jelentős hatással van.

A világ juhhústermelésének – beleértve a kecskehústermelést – 32 százalékát állítja elő Kína, 6 százalékkal részesedik belőle Európa, Ausztráliáé és Indiáé 5–5 százalékot, Új-Zélandé 3, az összes többi orszáé 49 százalékot tesz ki.

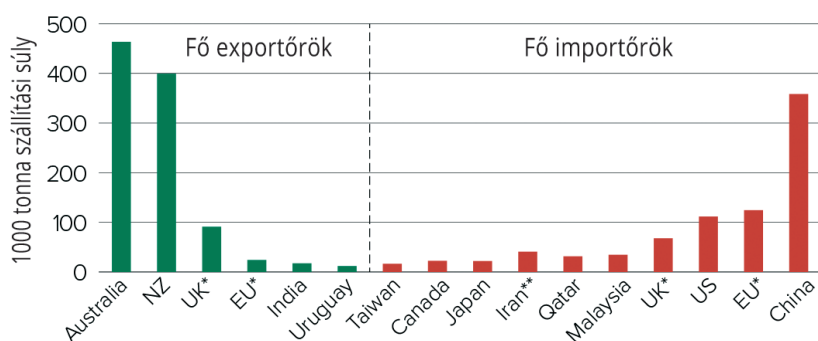
Az előállított juh- és kecskehús 90 százaléka nem kerül nemzetközi forgalomba, hanem az előállítás helyén fogyasztják el. A nemzetközi kereskedelemben kerülő juhhús mennyiségéből 4 százalékkal részesedik Ausztrália, 3 százalékkal Új-Zéland, az összes többi ország együttes hányada 3 százalék.

A világ juhhús-kereskedelmét, -exportját és -importját adó országok adatai érdekes, parabolaszerű görbét alkotnak (19. ábra), amelynek bal oldalán a legnagyobb exportőrök, a jobb oldalán pedig a legnagyobb importőr országok találhatók. A már ismertetett EU-adatok tükrében a Közösség a nagy exportőrök között is ott van, ugyanakkor a második legnagyobb importőr is.

Még egy tény külön említésre méltó a világkereskedelemmel kapcsolatban, mégpedig hogy az Óceániából a világkereskedelemben jutó bárányhús 55 százaléka Új-Zélandról, 45 százaléka pedig Ausztráliából származik. A felnőtt juhok húsa esetében Ausztrália részaránya a nagyobb (63%), Új-Zélandé kisebb (37%). Az EU szempontjából ez azt jelenti, hogy az ide érkező bárányhús kevesebb, mint 10 százaléka származik Ausztráliából, ugyanakkor a juhhús 40 százalékát Ausztrália adja.

A kereskedelmi adatok megítélésénél azt is figyelembe kell vennünk, hogy az utóbbi másfél évtizedben úgy csökkent mindkét ország termelő juhállománya, hogy az ágazatok húskibocsátása mégis lényegesen növekedni tudott. Ez azt jelenti, hogy az utóbbi két évtizedben rohamos ütemben valósították meg a tenyésztési, termelési, legelőgazdálkodási és technológiai fejlesztéseket.

19. ábra: A legnagyobb juhhús exportőr és importőr országok

* Az EU csak a külkereskedelmet tartalmazza, az Egyesült Királyság az EU-n belüli és azon kívüli kereskedelmet is magában foglalja.

** Irán esetében az adatok csak 2019 áprilisig álltak rendelkezésre.

Forrás: IHS, DAWR (Australia) 2018–2019 MLA

Ezen felül Új-Zéland esetében a belső piac is megváltozott: 20 évvel ezelőtt az ország termelésének 20 százalékát vette fel a belső piac, ami mára visszaesett mindössze 5 százalékra. Ez a jelenség Ausztrália esetében is megfigyelhető, jóllehet, ott nem volt ennyire markáns a változás.

Az Egyesült Királyság különleges szerepet kap ebben az összeállításban, mert oda érkezik az EU-ba irányuló új-zélandi és ausztrál export mennyiségének mintegy 50 százaléka, emellett az ország saját állatainak jelentős hányadát az EU kontinentális tagállamaiba, Hongkongba vagy más országokba szállítják. Ez a jelenség alaposan befolyásolni fogja az EU juhhús-kereskedelmét a brexit be-következtével.

A világ juhhús-kereskedelmében részt vevő fontosabb országok fő ágazati jellemzőit a 3. táblázatban foglaltuk össze a *Meat and Livestock Australia* 2020. januári kiadványa alapján. Az ebben bemutatott országok között nagyok a különbségek a juhallomány mérete, az előállított juhhús és bárányhús mennyisége és aránya, az átlagos vágott-test-tömeg, az exportált juh- és bárányhús mennyisége, a teljes belső fogyasztása és a termelési deficit értéke tekintetében. Ez utóbbi kettő az EU szempontjából azért is jelentős, mert a termelési deficitet 51 ezer tonnánál állapították meg, ami kismértékben eltér az EU saját elemzésének eredményétől. Emellett az egy főre jutó éves fogyasztás elmarad az EU belső adataitól – bár ez az érték csak a juhhúst tartalmazza.

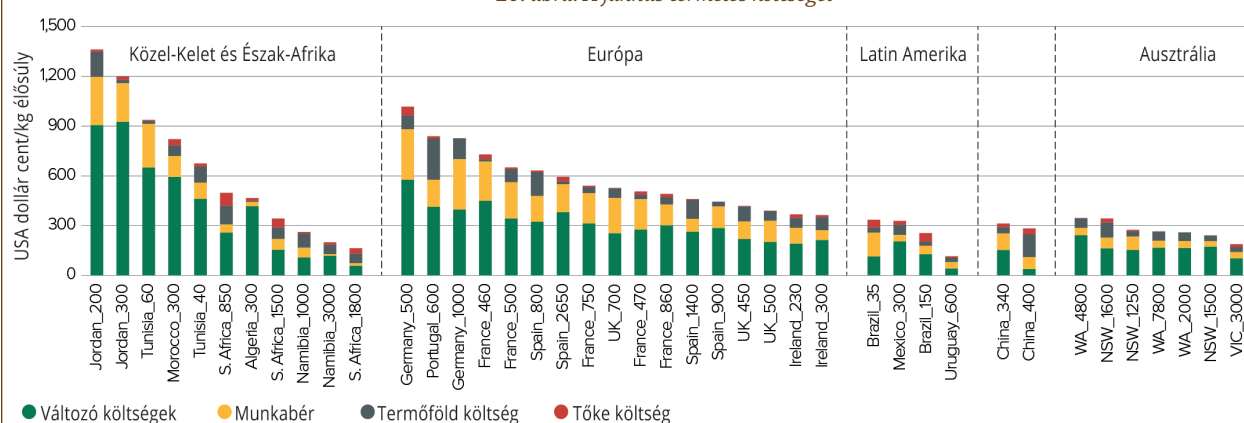
A következő sorból azt ki kell emelni, hogy az EU által exportált juhhús mennyiség 31 százalékát friss hűtött terméként értéke-

3. táblázat: A juhhús világkereskedelemben résztvevő országok

	Ausztrália	Új-Zéland	Egyesült Királyság	Európai unió	Kína	USA	Uruguay	Argentína	India
Juhállomány (millió egyed)	66.0	27.4	33.8	85.5	161.4	5.2	6.6	14.8	63.0
Juhhús termelés (ezer tonna vágott test egyenértékben)	696	453	288	969	4811	76	14	51	759
Bárányhús termelés (ezer tonna vágott test egyenértékben)	495	355	247	-	-	-	-	-	-
Juhhús (felindított állat) termelés (ezer tonna vágott test egyenértékben)	201	98	41	-	-	-	-	-	-
Átlagos vágott test súly (kg/egyed)	22.9	18.9	19.3	15.0	-	17.5	-	-	-
Juh és bárány export (ezer egyed)	1,009	-	-	2,419	-	-	-	-	33
Teljes belső fogyasztás (ezer tonna vágott test egyenértékben)	177	25	293	1020	5127	168	-	49	719
Termelési többlet deficit (ezer tonna vágott test egyenértékben)	519	428	-5	-51	-316	-92	-	2	40
Egy főre jutó belső fogyasztás (kg/fő vágott test)	7.2	4.6	4.1	1.7	3.2	0.4	-	1.0	0.5
Juhhús export (ezer tonna vágott test egyenértékben)	463.5	395.0	91.8	26.3	2.8	3.5	12.0	0.2	17.5
Bárányhús arány az exporton belül	59%	78%	-	-	-	12%	-	-	-
A hűtött juhhús arány az exporton belül	26%	15%	91%	31%	0%	28%	0%	0%	90%
Átlagos export ár USA dollár/kg	5.65	6.41	5.39	5.66	10.34	5.27	5.50	4.64	6.26
Top 3 export piac	China US UAE	China UK US	France Germany Ireland	Hong Kong Jordan Switzerland	Hong Kong Cambodia UAE	Mexico UAE Bahamas	Brazil China Canada	Spain Brazil	UAE Qatar Kuwait

Source: *FAO (excludes goats), EU Commission, BHL, NZ, ADHB, MLA (Australia); **OECD-FAO (includes goatmeat) FAO, EU Commission, MLA (Australia), BHL, NZ, AHDB 2019 estimate; ***MLA (Australian lamb), BHL, NZ (NZ lamb), ADHB (UK Lamb), EU Commission 2018 estimate, USDA; *UN Comtrade, OECD-FAO, ADHB, BHL, NZ (2018-19 estimate), DAWR (Aust) 2018-19 actual; **OECD-FAO (includes goatmeat), MLA (Australia), AHDB 2019 estimate; ***calculation; *UK exports include trade to the EU, while EU exports include only external EU trade; **HS, DAWR (Aust.) 2018-19 actual; ***HS 2018-19 actual. Pakistan export data is not available so OECD-FAO carcase weight equivalent estimate included.

20. ábra: A juhhús termelés költségei

A változó költségek a juhtartó gazdaság változó költségeit foglalja magába: takarmány, gépköltség, nyírás, marketing és utánpótlás költség. Az adatok az országok tipikus farm méreteit mutatják. Az ország név melletti szám az átlagos anyajuh létszámot jelenti.

Forrás: AGRI Benchmark 2018 DATA – MLA

sítik. Az Egyesült Királyság esetében 91 százalék ez az arány, ami azt jelenti, hogy döntő hányada az EU kontinentális tagállamaiba kerül.

Az átlagos exportárakat tekintve is érdemes megállapítani néhány tény: messze a legmagasabb áron Kína exportálja a juhhúst. Attól lényegesen elmaradva osztja meg a rangsor második helyét India és Új-Zéland. Ausztrália és az EU exportára között minimális az eltérés. Az Egyesült Királyság viszont érzékelhetően alacsonyabb áron szállít az EU kontinentális tagállamaiba, mint amekkora az EU kiviteli ára. Argentína exportára ezen értékelés szerint a legalacsonyabb, jöllehet az onnan érkező juhhús árát az EU értékelése magasabbnak jelzi.

A juhhústermelés költsége

A juhhústermelés költségei érdemben meghatározzák az előállított hús gazdaságosságát, és hogy mekkora szállítási költséggel lehet terhelni. Ezt a költségszintet sok minden befolyásolja: a termelési hely adottságai, az üzemméret és a regionális eltérések.

A 2020. januári *Meat and Livestock Australia* kiadvány alapján mutatjuk be azokat az eltéréseket, amelyeket az ausztrálok az egyes országok és régiók esetében megállapítottak (20. ábra). Az afrikai és a közel-keleti országok esetében meglepetés a Jordánia, Tunézia és Marokkó esetében megállapított magas ár, aminek a dél-afrikai árak csak töredékét érik el. A változó költségek nagy hányada okozza a vártnál magasabb előállítási költséget. Előbbieket esetében a munkabér ugyancsak jelentős költségnövelő tényező, ami a többi bemutatott ország esetében lényegesen kisebb. A föld költsége és a tőke költsége országoként igen eltérő, ennek következtében 1 kg juhhús előállításának költségében többszörös különbség van a két szélsőérték között.

A vizsgált európai országok esetében is a változó költségek tették ki a legnagyobb hányadot. A munkabérek költség meglepően magasnak bizonyult a vizsgált országok juhászataiban. A föld költsége Portugáliában, valamint a spanyol és a francia gazdaságok esetében volt a legmagasabb, illetve néhány brit juhtartó esetében emelte lényegesen a hústermelés költségét. A tőkeköltség Németországban volt a legmagasabb, bár egyes francia és spanyol juhászatok esetében is jelentős hányadot tett ki az 1 kg juhhús előállításából.

Érdekes módon a latin-amerikai országok esetében az üzemméret és a munkabérek költség összefüggése meglehetősen erősnek bizo-

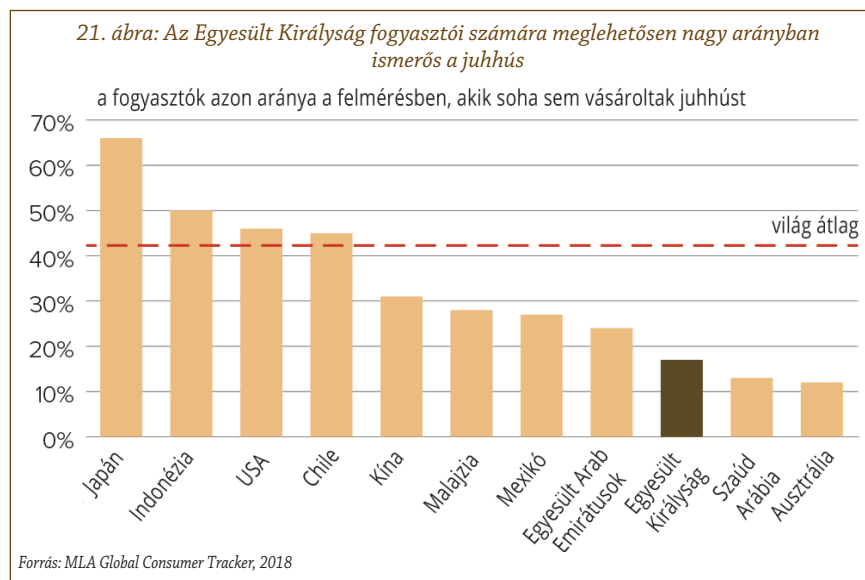
nyult, ugyanakkor a magas változó költséghányadú Mexikó esetében a vártnál magasabb volt. Brazília és Mexikó esetében a föld és a tőke költsége egyaránt jelentős volt.

A két vizsgált kínai gazdaság esete teljesen eltérő volt, jöllehet az üzemek mérete között viszonylag kicsi volt az eltérés. Az egyikben a változó költségek és a bérköltség sokkal magasabb volt, mint a másikban, de a földköltség jelentette a legnagyobb költségtételt, a munkabér mellett.

Ausztrália különböző tagállamai között jelentős eltérések voltak a változó és a bér-

az évszázados tradíció az alapja, hanem az is, hogy az EK hagyományosan juhhúsfogyasztó országnak számít, és ez a két ország jelentős promóciós programokkal győzködte a fogyasztókat arról, hogy az általuk sok ezer kilométer távolságról odaszállított húst vásárolják.

Ennek kiváló bizonyítéka (21. ábra), hogy az ausztrál termelők által megcélzott vevők között kisebbségben voltak azok, akik még sohasem fogyasztottak juhhúst. A vizsgálat eredménye szerint az EK értékénél csak a szaúd-arábiai és az ausztrál fogyasztók aránya volt kedvezőbb.

költségekben, és az eltérések erős kapcsolatot mutattak az üzemmérettel. A föld költség Új-Dél-Wales esetében volt a legmagasabb, akárcsak a tőkeköltség.

A regionális jellemzők különbségei alapvetően megmagyarázzák, hogy miért éri meg Európába és Kínába szállítani a juhhúst a világ másik feléből, még akkor is, ha a szállítási távolság – főleg Európa esetében – olyan nagy.

A brexit és hatásai

Azt nem is kell külön hangsúlyozni, hogy az EU juhhúspiacát alapvetően befolyásolni fogja a kemény vagy a lágy brexit-megállapodás. Az új-zélandi és az ausztrál bárány- és juhhús egyik meghatározó felvevőpiaca az Egyesült Királyság, és az ország az EU kontinentális tagállamainak legnagyobb beszállítója is. Ez a tény a nemzetközi juhhús-kereskedelmi megállapodásokat szintén befolyásolni fogja.

Ausztrália és Új-Zéland már jelenleg is az általuk előállított juhhús potenciális felvevőpiacának tekintik az EK-t. Ennek nemcsak

De nemcsak ez befolyásolja az ausztrál juhágazat szereplőinek céljait. A Fitch Solution 2019-es elemzése szerint (*Meat and Livestock Australia* 2019. augusztus) az EK-ban 67 millió ember él, és 2023-ra 68,4 millióra emelkedik a számuk, továbbá 23,6 millió háztartás éves bevétele meghaladta a 35 ezer USD-t, és 2023-ra 25,9 millióra nő a számuk. Már 2019-ben 17,7 millió háztartás éve bevétele meghaladta az 50 ezer USD-t, és a számuk 2023-ra 21,7 millióra emelkedik. A 2019-es adatok szerint 9 millió háztartás éves bevétele haladta meg a 75 ezer USD-t, ezek száma 2023-ra 13,3 millióra növekszik.

A lakosság, illetve az ilyen tehető háztartások ellátásának lehetőségét kívánják kihasználni az ausztrálok és az új-zélandiak – bár utóbbiak meglehetősen nagymértékben elköltették magukat a kínai piac felvevőképességének kiszolgálása mellett: másfélszer annyi juhhúst szállítanak oda, mint ausztrál versenytársaik.

KUKOVICS SÁNDOR
JÁVOR BENCE